

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catolicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdeknél.

A fehérvári cukorgyár.

Hihetetlenül hangzik, de úgy látszik, már mégis meg lesz. Hihetetlenül azért hangzik, mert Fejérmegye ennek az östermelő országnak legőstermelőbb foltja, a magyar őstermelés pedig mindig nyersen szokta eladni terményét, hogy az ötszörte nagyobb kikészítési hasznót ne a magyar kapja valahogy, hanem más. Meg lesz pedig azért, mert a budapesti könyvnyomatos azt hozza hírül, hogy Hatvani Deutsch Béla ur másképp határozott s a rövidlátás vádját megcáfolni óhajtja. Határozta pedig azt, hogy vagy áthozza sárvári cukorgyárát a fejérmegyei répatáblák közé, vagy pedig hajlandó az érdekesség által biztosított terménymennyiséget szerződésileg átvenni. Ha tehát szorítják az érdekeitek, meg lesz a fehérvári cukorgyár.

Talán egy megyének sines akkora szüksége nyersterményt feldolgozó iparra, mint Fejérmegyének, mégis annyira hidegen hagyja az egész terv a megye nagy közönségét, mint a milyen meleg egy két jöleltű ember buzgalma ebben a tervmegvalósításában. A hidegség oka az, hogy az egész munka fél munka, mikor a magyar közgazdasági viszonyok sok egész munkára szorulnak, hogy a nagy szóval hirdetett és követelt nemzetgazda-

sági független haladás ne mozgó szájjal, hanem már mozgó lábbal is dolgozzék. Igazi magyar gazdasági szerénység az, mikor annak is meg tudunk örülni, ha repánkat más feldolgozza a mi népünk nap-szamoskodása mellett, s a gyártási jóvedelmet könnyelmű boldogsággal kínálgatjuk fel a szerencsés nagy iparnak. A cukor közvetlen produktuma máma a repaföldnek, mint akár a szesz; gépei annyira jók, hogy a cukor semmi esetre sem külön nagyipari anyag, hanem *mezőgazdasági ipar tárgya*. Kerey amerikai nemzetgazdász elég érthető módon állította, hogy *a mely nemzet a nyers anyag kivételén kezd, az emberanyag kivételén végez*, sőt azt is megmondotta, hogy a nyersanyag kivitele barbár nemzetnek való. A kivándorlás már beigazolta, hogy ez amerikai igazat mondott. És ha ez áll egy nemzetre, miért ne állna egyes mezőgazdaságra, vagy magára a magyar mezőgazdaságra is?

Azok, kik a hazai ipar megteremtésében addig lelkesednek, hogy több ezer holdon kötelezik magukat a répaeremesztésre, ne legyenek annyira önzetlenek, hogy a cukorkészítés nyereségéről önként lemondjanak. Önzetlenséget sokkal jobban gyakorolhatnak azzal, ha oly mezőgazdasági iparnak vetik meg alapját, mely szintén ipar, még pedig igazán magyar ipar

lesz, azonfelül az általános magyar nemzetgazdaságtörekvéseket feltétlenül eredményesebben szolgálja. Például lesz kártya mellett álló gyártmányunk, lesz a tisztességes gyári munkabérek mellett bővebb kenyere a földmunkásnak, mert hiszen kikerül abból a kettős haszonból, mit a termelés és gyártás együtt hoz. Hasznót eddig külön hozott, még pedig hasonlíthatatlanul nagyobb biztossággal a gyárnak, melynek nem árt sem a jég, sem a szárazság, sem... a balha, mely a repát meg eszi.

A magyar mezőgazdaság, melyről mindenki tudja, hogy a világ kulturálmái mögött maradisága miatt az utolsó, mikor első is lehetne, akkor teszi meg első nagykoru lépését, a mikor nem lőt-fut „vállalkozó“ után, ki tervét megvalósítsa és hozamának közgyámja legyen, hanem vállalkozik maga, hogy anyagát, szellemét egyaránt értékesítse.

Ugyanazok, kik az anyagelállítást elvállalták, szövetkezve, a gyári kidolgozást is elvégeztetik; ha arra erejűk, vagy készségűk bármilyen okból csekélynek mutatkoznak, még akkor is a magyar erőkből összehozott részvénytársaságot illeti meg az elsőség bármely magánvállalkozás felett. Épen a cukor az az ipari cikk, melynek előállítására külföldön, különösen az igazán értelmes Amerikában

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Utazás az éjféli nap országában.

Jól tudom, hogy a régi mesterek bizonyos tekintetben utolérhetetlenek. Tudom, hogy Rafael lelkét, melyet alkotásába belcehelt, az életet, mely alakjaiban nyilvánul, az utódoznál hiába keressük — de hogy a modern művészt szintén hozott létre halhatatlan alkotásokat s hogy különösen a laikusok szemében kedvesebbek, szívesebben látottak a régieknél — az is bizonyos. A modern művész ellette a régiek tudását, belceöntötte művébe, már a mennyire Istentől adott tehetsége tudnia adta. A tárgyválasztásban azonban alkalmazkodott a jelen kor ízléséhez. Tájékepeket, életképeket középkor művészeinél alig találunk, míg a jelen kor művészei itt fedezik fel mindazt, a mi a mi lelkünket közelebről érdekli, a mi szívünkhez közeláll.

A drezdai képtár modern művészeinek alkotásai pompásan győznek meg erről is bennünket. Hogy egy gazdag és a művészet iránt oly csodálatosan fogékony nemzet mi mindent képes összegyűjteni, a drezdai képtárban, a világ egyik leggazdagabb képtárában láthatjuk. Nem szándékozom se a nekem annyira kedves Defregger, se Makart, se Böcklin né Hoffmann műveit bíráló tárgyává tenni — hivatottabbakra hagyom. Azt azonban büszkeséggel említem, hogy a mi halhatatlan művészeinknek, Munkácsy Mihálynak ott künn is megadták az őt megillető tiszteletet. (Talán jobban, mint mi, szegény magyarok).

Megszerezték a „Consummatum est“ című gyönyörű képét, a mely a keresztben függő Krisztust ábrázolja, a mikor lehajtá fejét és kiadta lelkét. Mellette térdelnek Mária, Mária Magdolna és Szent János. A hosszú sorban huzódó termeknek egyik legszebb és legfeltűnőbb pontján helyezték el, hogy az ötödik-hatodik terem ajtajából már szemünkbe ölik. Első pillanatban megdöbbenünk. Miért helyezték el itt a képtárban ezt az egyetlen faragott képet, a hol egyébként csupa festménynek juttatnak helyet? Csak a mikor közelebb érünk, látjuk, hogy nem szobrot, hanem festett képet, a mi nagy Munkácsynk remekét látjuk, a melynek plasztikája, alakjainak kidomborodása oly csodálatosan tesz tanúságot alkotó zsenijéről.

A gyönyörű opera, a régi, német stílusban épült királyi palota a Zwingernek közvetlen közelében épült. A kettő között emlékezik János királynak művészi lovasszobra.

Alkalmunk lévén, természetesen megneztük a királyi palotát. Először azonban a Hofkirche-be, az udvari templomba néztünk be. Szászország csaknem egészen protestáns, magában Drezdában összesen két katolikus templom van, a melyeknek egyike a Hofkirche, az udvari templom, mert a szász király a katolikus hitet valjára. A templomot egy átjáró köti össze a királyi palotával. Az Isten háza meglehetősen egyszerű alkotás, a reneszánsz kor maradványa, de belsej csupasz falával épen nem felel meg a várakozásnak, a melyre a külső után el vagyunk készülve. Igazán szép és értékes csupán a hatalmas főtér, óriási, művésziileg kovacsolt színezüst gyertyatartóival, melyek — a mint mondják — 20 ezer tallér értékét képviselik.

A királyi palotába természetesen az őrségen keresztül kellett eljutnunk. Nem tudom, hogy Szászország hadi budget-jében mekkora összeg szerepel a legénység felszerelésére, de hogy az a díszőség minálunk legfeljebb rezolvista számba menne, az bizonyos, hogy az is bizonyos, hogy a mi bakánk gyűrődött, piszkos, sőt lyukas bugyogóban semmi esetre sem állana ki királyi posztra. Hogy a szász királyi palota dézsahölgyei mit szólnak az ezred úyeten virágjaitoz — nem tudom — de hogy Magyarországon okvetlen ki- és ledegradálnak őket a szívük pitvarából, arra bárki mérget vehet.

Királyi palotához illik az ódonág kopottsága. A budai palotát kivéve minden fejedelmi lakot ilyennek találtam eddig. Infámisan rossz kövezet, valami rideg, hangtalan némaság, egy pár csendesen lézengő udvari ember, a ki belülről valami karófélet érez a gyomrában, s azt hiszi, hogy ő különb ember, mint más halandó, azért, mert a király légkörét szja magába — eddigi tapasztalataim szerint ez jellem minden királyi palotát. Így voltunk a drezdaival is.

Először a Grünes Gewölbe-t, a zöld termet néztük meg. Itt vannak összehalmozva azok a kincsek és drágaságok, a melyeket a szász fejedelmek hosszú századok folyamán összegyűjtöttek. Az ajándékok, melyekkel az idegen uralkodók őket meglepték, a pompás nászajándékok, a melyeknek a királyi szívek egybekapcsolódása alkalmával jutottak az ország legnagyobb művészeinek ritka alkotásai, a melyeknek megszerzésére csak királyi bőkezűség volt képes. Itt vannak összegyűjtve hosszú termekben garmadára. A remek-bronz- majd elefántcsontszobrocák, a kristály-

Mai lapunk 4 oldal.

egyre-másra alakulnak a szövetezettek. A több kisebb nemzeti erő tömörítése még egy óriási fontosságu, ugyszólván életkérdést képező mezőgazdasági lépést segítő elő. Kiszélesíti az érdekkört, s a répatermésnek több területet hódít meg, s így utját egyengeti az új gazdasági iránynak, mely szerint egész mezőgazdaságunknak ki kell lépni régi maradiságából és más nagy nemzeteket utánozva, a 60-as kalászos művelést esőkkenteni, a 20-as ipari növény termelését, hová a cukorrépa is tartozik, emelnie kell. A beváltási árak nyomottságának, melytől a gazdák eddig visszariadtak, nem az az oka, hogy a cukortermelés gyengén jövedelmező ipusztrria, hanem oka volt és ma is az, hogy a nagytőkéből kinőtt szabad gyári ipar önző versenyében, karteljeiben játékra adja magát és árát a termelével fizeteti meg. A cukorgyártás, mely közvetlenül van összenöve a mezőgazdaság életterejével, ha csak lehetséges, idegen kézre, vagy érdekre nem bízható. A répatermelésben való szövetekezés kövesse a cukortermelésre való szövetekezés, akkor igazán hazafias örömmel várjuk a fehérvári cukorgyáros gözsjáának első léttjét, addig azonban míg professzionatus vállalkozókat keresnek, már megszokott egykedvűséggel várjuk, hogy mikor nyugszik a nap. Nem hozott semmi újat, holnap se hoz.

Szentiványi Károly.

Mikor lesz béke? Nincs Magyarországon senki, a kinek a mostani politikai állapotokban valami tulságos nagy gyönyörűsége telne. Nemesak Fejérvary és bandája szurja állandó szákkaként a szemünket, hanem mindannyian érezzük és újra és újra kérdezzük, hogy mikor lesznek a keserves hercehurcának vége, a melyben egyformán veszít nemesak a fejedelem, hanem maga a nemzet is.

Valaki a napokban kérdést intézett

egy előkelő vezérpolitikushoz, — a kinek nevével gyakorta találkozunk a politikai tanácskozások rendjében, — hogy mikorra várhatunk valami üdvösebb változást a politika viszonyában?

A politikus körülbelül ezt felelte:

— Nincs senki, a ki erre a kérdésre biztos feleletet adni tudna, de én, a ki a kulisszák mögött történő dolgokat is látom és sok olyan tervről értesülök, a mi a nagy nyilvánosság elé nem kerül, azt a benyomást merítem em, hogy *ezt az október 15-ig a politikai viszonyok becsökkennek a rendes kerékvágásba és pedig abban a irányban, ami a nemzetnek is kifejezett óhajlása.*

A kérdésre ez volt a rövid válasz. Hogy a kibontakozás módozatai milyenek lesznek, nem jelezte az említett politikus.

Nem mondjuk, hogy ezt a kijelentést szentírásként vesszük. Böles és tapasztalt emberek is esalódhatnak. Ha más nem, már maga az a gondolat is érdekes, hogy a politika titkaival ismerős egyének hogyan ítélik meg a helyzetet. Mi itt csak egy másik dologra irányítjuk olvasóink figyelmét. Szólt Kalmán, volt miniszterelnök, a kinek politikai szereplése bizonyára nem fejeződött még be a miniszterelnökség-ről való lemondásával. Körülbelül két hónap előtt ugyanezt a kombinációt jelezte egyik bizalmas előtt, a kitől aztán szélesebb körbe is eljutott a kiváló államférfiú mondása.

ÜJDONSAGOK.

Károly János c. püspök jubileuma.

Városunk és megyénk minden részében őszinte örömet keltett az az ünnepség, mely Károly János c. püspök, nagyprépost aranyműsje alkalmával a székesfehérvári egyházmegyét en. Ötven évvel viruló egészségben, a szellemi és testi erők teljében eltölteni az Úrnak hivatásos szolgálatában.

szony fuszka lehetne rá, ha a statuirngot akkora bőséggel láthatná el. Persze mindez példás rendben, pompás tölgyfaszekrényekben van elhelyezve szögletű felügyelet alatt áll, hogy valamiképen hába ne esék a kréta körül.

Végül a királyi termeket néztük meg. A ki látott már királyi palotát, könnyen elképzelheti a díszait is. Kis terem, nagy terem, fogadó terem, tanszterem, étterem, koncertterem, szóval egy hosszú sor terem pompás fehér és arany díszítéssel, egy két kép, a mely az oszlokat örökíti meg, a családja, a melynek utolsó hajását, a jelenlegi királyt, vagy plane egykori hitveset azonban hasztalan kerestük. A most idegen földön eszi a származetes keseru kegyeret s a mint a drezdánktól hálottuk a maga választotta özvegysegeben erősen teitekenyekedik ritul elhagyott ferjere. Természetesen az udvar neptől egy arva szót sem hallottunk a királyi család tagjairól. A csupasz kerü hód allig begöngyölözve ridegen elzarkozik a külvilág minden kíváncsi érdeklődése elől s legfeljebb arra nygmezetteket bennünket, hogy esendesen lepkezdünk, mert O Felsége a király epen az alattunk lévő termekben most fogadja műiszterek és a államférlaknak hivatalos jelentéseket. Szóval mi is megértük azt, a ritka és kiveteles helyzetet, hogy egy király fölött állhatunk. A mi a ternek berendezését illeti, csak annyit jegyzünk meg, hogy mindenütt erős nyári hangulat uralkodott. Az összes plüs és bársony butorok fehér takaróval nyakig behúzva melegekedtek a júliusi forróságban, mely természetesen a királyi termeket sem kímélte meg tofakodásával. A mellett mindenütt erősen érzett a kártevő molyok megfélemlítésére szánt naftalmi illata.

nagy adomány a mindenható Istentől. Még nagyobb akkor, ha az érdemeknek és népszerűségnek akkora mértékével állunk szemben, mint a mely Károly János c. püspököt körülövezi.

A jubileumi ünnepség főstülya nem az augusztus 5-ére esett felszentelési emléknapra esik, hanem a c. püspök első szent miséjének évfordulójára, mely aug. 15-én leend. Az ünnepély egyházi része — a mint értesülünk, fényes és maradó emlékké fog lenni. Megyéspüspökünk dr. Városi Gyula óhaja első sorban, hogy az egyházmegyének utána következő első pappja egy fényes ünnepség keretében ilje ezt a nagy napot, a mely méltó a Mindenható nagy kegyelméhez, melylyel e napot megérmisíngedte. Az egyház ünnepség f. hó 15-én b. e. 9 órskor a székesfehérvázi fogkezdőni ünnepélyes Te Deummal. Utána ünnepélyes szent mise lesz, a melyet a jubiláns tart s a mely alkalommal kézvezetője (manuduktora) maga a megyéspüspök dr. Városi Gyula lesz. A szónok személyére nevez meg nem mondhatunk bizonyosat. Az eredeti terv szerint maga a jubiláló püspök tartotta volna, de az alkalom annyira megragolja és oly mélyen érinti a szívet, hrgy szinte természetesen találjuk, ha a jubilánst lebeszélni igyekszenek e vállalkozásnak esetleges súlyosabb következményei miatt. Hogy ebben az esetben ki fogja tartani a szent beszédet, biztosan nincs megállapítva.

A jubiláns már eddig is egész sereg üdvözlötlet kapott tisztelőinek és ismerőseinek óriási sorából.

Tanítóválasztás. Potyondy Muriskát, Potyondy Adam fehérvárcsurgói r. k. kátoztantó leányát az ettyeki iskolaszék a napokban egyhangó szavazással megválasztotta osztálytanító-nőnek az ettyeki iskolához. Gratulálunk.

Az Uránia színház Székesfehérvárott. Az Uránia tudományos színház szeptember hó 20, 21, 22-ik napjain előadást tart Székesfehérvárott a városi színházban.

üvegből készült esecsebecsek, ezüst, arany diagságok, végül gyémántok, opalok, rubinok, zaphirok oly mennyiségben vannak, hogy lattukra kaprazik a szemünk. Lattunk egy óriási gyémántot, a melynek mai értéket 12 millió koronára becsülik, egy gyémánt nyakkeket a mely az előbinek talán dupla értékét képviseli. Csaldai ereklék ezek s a királyi család tagjaira szálmak. Ma a szerencsétlen Lujza királyné csillogna velük, ha ura tudott volna lenni az erzelmeinek.

Grünes Gewölbe megtekintése után néhányan a királyi asztal felszerelését néztük meg. Egy barátságos, sima képtü német fogadott bennünket s nagy bőbeszédűséggel magyarázta a tányérok, talak, poharak genealogiaját. Egy hely jött az öreg az előadásba, talán meg most is beszélne, ha sietésre nem kerjük. Legalább tíz terem volt tele arany és ezüst eszközökkel, melyeken mind a gyomor esillapítására szolgáló etkeket szolgálják fel. Hogy az aranyokból fogalmunk legyen, csak egy szamot jegyeztem fel: a szász királynak 1800 ezüst tányérja van, a melyeken udvar ebédek alkalmával a szakácsművészet remekait elfogyasztták. Persze nem egy kornak az izlésnek alkotásai. Ezek is századokon keresztül gyűltek egytve. Egy egy király 2-300 tányérral gazdagította az inventáriumot. Természetes, hogy ezekkel ugyanilyen aranyban van az arany és ezüst kések, kanalak, a leveses talak, a mártásos lindszak, kavé- és tea-készülékek, a poharak, asztaldiszek, sot a viragok száma is, a melyeket, hogy el ne hervadjanak, az iparos művészek porcellánból készítettek. Még a királyi család fehér ruháit is megnéztük s a velünk levo holgyek szakbráta alapján mondhatjuk, hogy bármely házasz-

A díztant arra hasznaltam fel, hogy a képtárban meggyeszer körutat tegyek s egy pár ki- választott képen előtt meggyeszer kigyönyörködjem magamat. Este sétára indultunk, a esendes, hamar neptelenedő utcákon. Mikor 11 óra tájban bazaaritunk, allig találkoztunk emberrel, mert Drezda a világ legszendesebb és legszolidabb városai közé tartozik. Háiba! a német nem bort iszik, hanem árpaevet, attól pedig nehezen nő az emberben a virtus.

Julius 7-én kora reggel dörömböltek az ajtókon. Tessék kibontakozni Morfusz úr pulha karjai közül, mert a társaságnak még a délelőti folyaman Berlinbe kell érnie.

A koraí fölkelés sohse szokott valami különösen kedvtünkre lenni, de őszintén magvallom, hogy a Dresdától való elválás sem esett könnyen. Legfeljebb azzal vigasztaltam magamat, hogy ha Isten is úgy akarja, lesz még idő, mikor hosszabb időre viszontlátom a szászok szépséges városát, Drezda megérdemli.

Közben majdnem egy kis baleset ért bennünket. Egy kis tévedés folytán egy párhuzamos utcába jutottunk s a helyett, hogy a vasúti állomáshoz értünk volna, attól félóra jáásra valahol a Grosse Garten kiállítási területén csodálkoztunk a firsza elnézésen. Az ilyesmi különösen vonatindulás előtt épen nem lepi meg kellemesen az utast. Szerencsére Faludi igazgató úr egy órával előbb szokta kivézenyelni társaságát s így nekünk még uting elég időnk akadt arra, hogy villamssal beérjünk földünket.

A milyen szép volt Dresda részleteiben, ep oly kedves és kellemes látványt nyújtott, mikor elhagytuk. Az Elbe két partján elterülő képe

— **Közgyűlés és az 50-es bizottság ülése a vármegyénél.** Fejérvármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 21-én rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlést megelőzőleg az 50-es bizottság fog ülésezni.

— **Szelke Kristóf halála.** Ismét adólt egy régi oszlop a régi Fehérvár társadalmából. Évről-évre fogy azoknak a törzsköcs családoknak a száma, a kiknek neve őseikben századokon keresztül hozzá volt növe városunk életéhez. Új generáció foglalja el a régiek helyét, új nevek, új tehetségek s a régieknek csak emléket áldják, ha ugyan méltókká tudták tenni az utókor e halájjára.

Szelke Kristóf egyike volt Székesfehérvár legvagyonosabb polgárainak. Szorgalmas munka, a benne megnyilatkozó förteli szellem és családi összekötöttsége révén körülbelül félmilliónyi vagyonnak lett ura. Nevét ismerte mindenki, mert ammellett szeretetreméltó, és kedélyes tudott lenni minden ismerőjéhez. Egész sereg adoma kései emléket a mulandóság útjára. Fiu utóda nem maradt s így neve kihalt városunk történelméből. Örökösiei idegenbe költöztek s csak vagyonuk köti immár őket őseik földjéhez. Pár éve a jó Stoli bácsi is hozzájuk költözött Budapestre s csak néha-néha látuk serény lépteit városunk utcáin. Isten nagy jóvoltából megérte az emberkor legvégso határát, tegnap végelegyöntökös következtében csendesen elhunyt. Hogy humánus intézményeink fogják-e élvezni a dúsgazdag polgár jótékony hagyományait, nem tudjuk. De szeretnők reményleni. A ki ezen a földön annyira ideig élt és dúsgazdaga birt lenni, méltó, hogy emléket jótékonyasága révén emelgessek abban a városban, a hol a jótékonyaság apostolai ugyis oly ritkák.

A család a gyászszertől a következő jelentést adta ki:

Eskermann Edine szül. Székéi Mária, Biscara Endre szül. Székéi Szabóna, mint gyermekük, Eskermann Edine és Biscara Endre, mint vejei, Szarigyo Endre szül. Székéi Erzsébet, mint nővére, Dr. Eskermann Edine és Mariska, Biscara Szabóna leány, Dr. Borsóky Adamek, Biscara Mariska és Barta és Dr. Borsóky Adam, mint unokái, Borsóky Magdolna és Bandtha mint dedaunokai, Szarigyo Endre és Székéi Károly,

pompás terei, parkjai, erdei, a Zwinger, a templomok festői képe soká gyönyörködtette szemünket. Majd egy orahosszat mentünk s még mindig úgy éreztük, mintha az elővárost látnánk. Csupa villa, csupa kert, tele a legszebb gyümölcsfákkal és virágokkal. Csak egyet nem láttunk egész Dresdában és a környéken: szegényes viskót.

Igazán, nem is tudom, hogy hol is lakhatnak arrafelé a szegény emberek. Vagy talán egyáltalán nincsenek is abban a szép, boldog és gazdag országban?

Berlinbe 4 és fél óra alatt értünk. Telát nem hosszú ut választja el egymástól a két fővárost.

A táj, mely bennünket körülvevő: szakasztott alföldi tájak. A dombok lassankint elmaradognak s szép sík tányér válik a vidékből. Igazi tányér, a melyen pazarul díszlik az éltetadó táplálék. Gazdag buza- és rozsvetések hullámanak. A szelmalmok sűrűn allodogálnak a lathatar peremén. Meg pihennek, mert július első felében még az aratás nem kezdődött meg. Itt-ott — szintugy mint az Allföldön — erdők tartúnek el, hogy a futóhomokot megkössék. Majd egy öcsapat dugja ki féltéken a fejét, aztán megnadva a vonat robusától, nyargalva iramlék vissza mentük tارسaságába, az úde zöld fenyvesek és tölgyerdők árnyékába. Majd mocsaras vizek tűnnek elő, jelezve, hogy egy nagy alföldi tartományon megyünk keresztül. Csak egyet nem látnak: falut vagy várost. Négy óra alatt alig egyet-kettőt. Az ember szinte önkéntelenül jut arra a gondolatra, mintha Berlin városát valami hatalmas parancsszó alkotta volna a pusztaság

mint sógorai, ugy a maguk, valamint az összes rokonság nevében is melyen szomorodott szívvél és fájdalommal tudatják a szerető apa, após, testvér, nagyapa, ódédapa, sógor és rokon

SZELKE KRISTÓF

Székesfehérvár városának törvényhatósági bizottsági tagja

f. évi augusztus hó 9-én reggel 6-órakor, életének 90-ik évében, a halotti szentségek átjatos felvétele után, az Urban történt csendesen elhunytat.

A drága halott földi maradványai penteken, folyó hó 11-én délután 5-órakor fognak a gyászházban II. ker. Szilagi Dezső-ter 7. sz. a római katóli szentirtas szerint beszenteltetni es onnan Székesfehérvárra szállitva, az ottani Szent-háromság-temető halottas-házában szombaton, folyó hó 12-én délelőtt 10-órakor utoljagos beszentelés után ugyanazon temetőben lévő családi sorokba örök nyugalomra helyezni.

Az engedélyt szent mise-áldozat Székesfehérvárott folyó hó 12-én délelőtt 10-órakor a belvárosi székesegyházban, — Budapestben pedig folyó hó 14-én délelőtt 10-órakor a budai kapucinus atyák templomában fog a Mindenhatónak bemutatattatni.

Budapest, 1905. évi augusztus hó 9-én.

Áldás és béke legyen drága porai fölött!

— **Fiúnevelő intézet.** A Regnum Marianum Egyesület Budapestén a Városliget tőszomszédságában, egészséges és kertekkel körözött helyen ötven növendék számára nevelőintézetet tart fenn, mely világi papok vezetése alatt áll. Az igazgatóság a jövő tanév számára folyasz gimnáziumi tanulólakat, kik tanulmányait allando felügyelet alatt végzik, minden tekintetben kiváló nevelésben es gondos ellátásban részesülnek és szelesőbb koru műveltség, megszerzésére alkalmat nyernek. Teljes ellátásért, külön oktatásért stb. járó évi díj 1000 korona. Alsóbb osztályu növendékek a felvételnél előnyben részesülnek. Felvilágosítással szivesen szolgál az igazgatóság: Budapest, VII., Danjanich utca 50. sz.

— **Birtokparcellázás.** A Dunafoldvári Népbank megvette a herceg Odeschahy Geza fele alsótőbörzsoki birtokot. A nevezett pénzintézet a birtokot parcellázni fogja.

— **Az Árpádfürdő uszodájának megnyitása.** Az Árpádfürdő kényelmes, szép és modern berendezésű uszodáját szombaton délután 3 órakor fogják átadni a közforgalmnak. Az uszodának már június hó 1-ére keszen kellett volna állani, de a közbejött komves iparossegedek sztrájkja örasi módon késleltette a többi munkalakat is. Az uszodába a várkörúti esatorna felől lehet bejárni.

közepere, a melynek ötelejtettek még környéket csinálni.

Berlin.

Öszintén szólva, csalódtam, mikor a Drejda után a porosz eszászárvaros falait megpillantottam. A mi ott kedves es vonzó volt, az itt teljesen hiányzott. A virágos, zöld lombokkal, árnyas erdőkkel ékes környék helyett termékeny szántóföldeket láttunk, azán a vasuti sínek sűrű halozatát, majd a gyárkemenyek, közvetlen közelben edg a házak kaszárnyaszertűen összezsúfolt tömkeleget. Hogy pár szóval fogalmat alkothassunk a valóság ridegségéről, elég röviden annyit mond-nunk, hogy Berlin a maga harmadfél millió lakosával akkora területen fekszik, mint az 500 ezer lakossal bíró Drejda.

A munka, a küzdelem, az életörökvés városa. No meg a nemet dícsősege, a melyet talán inkább és jellemzőben nevezhetünk omelteségnek, vagy ha ugy tetszik, félszegkedésnek. Berlin olyan, mint egy nagy vásár, a hol az emberek folyton pénzt esörögnek a zsebükben, mindig sietős a dolguk s a hol a jámbor hulanónak minden pillanatban atól kell rettegnie, hogy eltapossák. A berlini nép lelkeben allandóan ott lobog a gondolat, hogy o a világ első nemzete, a mely ifjai erejével acels izmaival kiverte minden ellenséget — nem a csaraból — hanem a tulajdon örökéből is, must aztán akadályt nem ismerve hatol föl a hegy gerincén a zenith felé, ad astra, a dícsőseges csillagos ég fele. Utjában félretaszítgál mindenkit, a ki labai elé akadályokat gördíthetne. Szinte érezzük, mint cseng a fülükbe a nagy, hatalmas Bismarck korszakot alkotó jelszava:

— **Köszönetnyilvánítás.** Drága halottunk, Szeiti Mihály elhunytá alkalmából mindazoknak, kik a ravatalra koszorut helyeztek, a temetésen megjelentek, avagy részvéteket bármikép kifejezésre juttatták, s így mérbetetlen fájdalomkaink enyhíteni igyekeztek fogadlak ez uton hálas köszönetünk nyilvánítását. *Gyászoló család.*

— **Zsidó névváltoztatások.** A hivatalos leg-utóbbi számban a következő közéletbeni önnévmagyarosításokra akadunk: Izrael Mendlből lett a közéletben Ince Miklós; Kohn Mekrából lett Kovács Mekra, valószínűleg azért, mert még ő nem tudja, hogy a Mekra közéletben Menyhéri, Burger Israelből lett Barta Izidor (kissé szerencsétlen közéleti önnévmagyarosítás), Wohlberg Pinkászból Hajdu Pál, Schwarc Salamomból Pongrác Samu, Silberstein Simonból Szirtes Sándor, Wildmanu Dávidból Vándor Dezső. Konstatáljuk ennél fogva, hogy közéletünk ismét egy jár jó hangzásu névvel szaporodott s ha így folyik tovább a dupla névmagyarosítás ügye, névleg alig lesz Magyarországon zsidó. Tényleg azonban mindenki zsidó marad, bármily hangzatos névvel cseréli fel a régi nevét.

— **Közigazgatási ülés a városnál.** Székesfehérvár szab. kir. város közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt 10 órakor tartotta rendes havi ülését báró Fiath Pál főispán elnökletével. Az ülésen jelen voltak: Tóth István főjegyző, dr. Bierbauer Viktor tisztifőorvos, Stuller József pénzügyigazgató helyettes, Vajda Géza kir. főmérnök, Festetics Béné gróf kir. tanfelügyelő. Bognár József m. kir. főállatorvos, Karl István, dr. Kövessy István, dr. Eisenbarth Károly, dr. Löwy Károly, dr. Saara Gyula, Tóth Artur, dr. Fanta Adolf.

A rendőrség jelentését Tóth István főjegyző a következőkben terjeszti elő:

Julius hóban nagyobb büneset nem fordult elő. Az előfordult bünesetek a következők: Hatóság elleni erőszak 1, ember élete és testi épség elleni cselekmény 6, lopás 30, vagyonelleni egyéb cselekmény 8, egyéb bünetek és vétések 20 esetben. Összesen 65. Elintéztetett 52, hátralék 13. A kihágási ügyosztályhoz feljelentett esetek száma 99; — a közigazgatási hatósághoz feljelentett terheltek száma 132.

A szociális munkás mozgalmakról jelentem hogy a helybeli építő iparosok közül a kőművesek sztrájkja hosszas tárgyalás után, megoldást nyert azzal, hogy a 4 heti sztrájk után, mely alatt 8 ízben tartott békéltető bizottsági tárgyalás eredménytelen volt ugyan, de az építő ipari munkaadók egy része és a sztrájkoló munkások a gyövb része békéltető bizottsági ülésen kívül f

„Istenül félünk csak, senki másától!”

Egy-két óra Berlinben tökéletesen meggyöz bennünket minderről.

De hát kezdjük elülről.

Az elegans Hotel Saxonia pincérnépe nem nézte ki belőlünk a gazdag, pénzes és busás borralalokat osztogató vendéget. Eszre is vetjük rögtön. Praeludiumként a sőr árát poharankint egy markába számították. Mi feleletül megmondtuk a mondókánkat, a mire ök azzal feleltek:

— Ha az uraknak nem tetszik, igyanak kurta koresmában. Ott olesobb.

Mi válaszul kimondtuk a sztrájkot s epedő ajkunk sem ebéd sem vacsora idején nem érintett egyebet viznél, a melytől pedig tudvalevőleg kálka nő a magyar ember gyomrában, s ha ezt a merényletet egy héug folytatja, a gyomra bel-sejében kurutyoló békák zenéjében is gyönyörködhetik. De hát inkább ennek a veszedelemnek tettük ki magunkat, minthogy a nimetnek engedjünk. Igaz, hogy semmit nem nyertünk vele, mert ebéd után a direktio valamelyik vendéglői helyiség volt, a hol a márkának föle is akadt. Annyit azonban föltétlenül megállapítottunk, hogy a porosz pincér egy különösen furcsa teremtese az Uristennek, s a melynek ezer szerencséje, hogy nem Magyarországon lett pincér, mert régesrégóta kikergetűk volna a fatornyos hazájába.

Bülke Ferenc.

évi július hó 28 án letrejtött szerződéssel, 1907 évi augusztus 1 éig terjedő időre egycsészet köztött a munkaadókkal.

Szabó Gábor ezcs puszta lakost a rendőrség 8 korona kártérítésre és 4 korona pénzbüntetésre ítélte, mert Antal Ferenc réjtjét egész hosszában és 3 méter szélességben lekaszálta. A rendőrség ítéletét a bizottság helybenhagyta.

Dr. Bierbauer Viktor tisztii főorvos a város közegészségi állapotáról jelenti:

A város közegészsége mint a lefolyt előző 3 hónapban volt különösen a kisdedeknek ugy nevezett nyári bélhurutja igen sok áldozatot követel, ez és a felnőtteknél az emésztő szervek, a bél hurutos bántalmi voltak az uralkodó betegségek. Hasi hagymáz is 6 esetben volt. (2 utról kórházi) Fertőzés helye nem volt kipuható, Született: 85. Ebből törvény. fi 37, nő 45, tvetlen fi 3, házasságkötés 13. Elhalt: 80 ebből fi 40 nő 40, ezekből 7 éven alul volt trvnyes fi 17 nő 22, tvetlen fi 2 nő 1. Szt. György kórháznak 15 halottja közül 6 volt fehérvári. Születési többlet 5 de ha a kórház idegen halottjait nem számítjuk ugy 14 a többlet.

Nevezetesebb halálokok: vesztül. gyengeség 3, görcsök 2, bélhurut 27, hasi hagymáz 2, tüdőlob 1, tüdővész 13, guta 1, elmebaj 2, aggkór 2, véletlen 1.

Fertőző kórok állása: kanyaró volt 8, hasi hagymáz 6, difteria 3.

Stuller József pénzügyigazgató helyettes jelenti: Az összes kincstári követelések összege július hó végéig 1.527.000 kor. 95 fill. Ebből befizetett: 974.531 kor. 06 fill. Hátralék: 552.569 korona 80 fillér. Ideiglenes házádomentesség 43. fizetési halasztás pedig 11 esetben engedélyeztetett.

Gróf Festetics Bencő kir. tanfelügyelő bejelent, hogy Auerbach Gábor tanító és társainak korpótlékek kiutalása iránti kérvényét, melyet a miniszter véleményétől végett megküldött a városhoz, a tanács elutasította. A tanács határozatát tudatják a miniszterrel.

A kir. ügyesség jelentése szerint a helybeli fogházban 71 férfi és 7 női letartóztatott van. A letartóztatottak között 3 esetben fordult elő fejeelmi vétség. A foglyok élelmézése jó.

A közigazgatási ülés délelőtt 11 órakor ért véget.

Menetkedvezmények Budapest d. v.-ra és vissza Szt.-István-nap alkalmából. Szt. István ünnepnap alkalmából a déli vasut magyar állomásairól f. évi augusztus hó 17-től kezdődőleg Budapest d. v.-ra mérsékelt árú menetkerti jegyek adatként ki és pedig oly módon, hogy az utasok az I. kocsiosztályban két II. osztályu, a II. osztályban két III. osztályu egész jeggyel, a III. osztályban pedig egy II. osztályu rendes menetjeggyel utazhatnak Budapest d. v.-ra és vissza.

A szomszédos forgalom ezen menetkedvezményből ki van zárva. Gyorsvonatok a megfelelő gyorsvonati jegyek váltása mellett használhatók. Oly megállóhelyekre nézve, melyek rendes menetjeggyel nem bírnak, ezen menetkedvezmény ki nem terjed. Ezen kedvezményes jegyek f. évi augusztus hó 17. 20. napján, az utóbbi napon azonban legkésőbb a délelőtti órákban Budapest d. v.-ra érkező valamennyi menetrendszerű vonathoz adatként ki. A visszautazásnak augusztus hó 20. és 21-én kell megtörténnie, é. p. oly módon, hogy augusztus hó 20-án legkorábban a Budapest d. v. állomásról ugyanazon nap délután induló első vonat, ellenben augusztus hó 21-én legkésőbb a Budapest d. v. állomásról ugyanaznap este induló vonat használható. Utmegszakítás sem az oda, sem a visszautazásnál nincs megengedve. Gyermkek részére külön kedvezmény nem engedélyeztetik. A váltott menetjegyek Budapest d. v.-ra való érkezés alkalmával nem adandók le, minthogy azokat a visszautazás alkalmával is fel kell mutatni.

A völegény. Tegnap délelőtt Kovács József Dinyés-pusztai lakos Mari leánya feljelentést tett a rendőrségen, hogy a náluk nyaraló Feigl János, aki különben neki völegénye is, 80 korona készpénz és egy ezüstlánc ellopása, azonkívül 26 korona adóság hátrahagyása után megszökött.

Simon Sándor rendőrkapitány, akinél a leány feljelentést tette, a személyleírás után rögtön tisztában volt azzal, hogy az illető azonos Eckert József nevű utazó tolvajjal, aki a múlt hó folyamán Székesfehérvárot jartában ellopta Feigl János déli vasuti munkás munkakönyvét és most ennek neve alatt követ el csalásokat. Ugyanis annak idején Eckert József beszálva Feigl Jánoshoz, ennek oly nagy összeg pénz mutatott, hogy Feigl Jánosnak gyanusnak tünvén fel a dolog a rendőrségre sietett, ahol feljelentést tett. Mikorra azonban egy rendőr és Feigl visszatértek a lakásba, a lakónak már híre hánva sem volt, ez Feigl János munkakönyvével és ezüstórájával valóbb állt. Eckert József Székesfehérvárról Dinyés puszta ment, ahol már Feigl Jánosnak mondogta magát és azt állította, hogy a budapesti Ganz gyárnak kapusa. Mint nyaraló vendég Kovács Józsefhez szállt meg, akinél Mari leánya csakhamar beleszeretett a bőbeszédű csalóba és rövidesen az eljegyzést is megtartották. Tegnapelőtt a menyasszony és völegény egyedül maradtak otthon. Eckert József ezt az alkalmat arra használta fel, hogy Kovács Mari ingvásárlás ürügye alatt beküldte Székesfehérvárra, ő meg elkövete a már említett lopást és szökést. Simon Sándor rendőrkapitány a veszedelmes családtagos köröztesét rendelte el.

Közbiztonsági állapotainkra nem nagy tényt vet Domján József Gaz-utca 17 szám alatti lakos esete. Domjánt tegnap reggel vérbefagyva találták a budai-ut és a gaz-utca sarkán. Az esetről rögtön értesítették a mentőket, akik a megkészt embert be szállították a Szent György kórházba. Hogy Domjannal mi történt, azt ez ideig nem lehetett megállapítani, mert még mindig önkívületi állapotban fekszik. Valószínű azonban, hogy valamely éjjeli verekedésnek ez áldozata. A rendőrség széleskörű nyomozást indított.

Az automobil örülteji. A „Daily Express”-ben egy angol orvos a legújabb betegségről, az automobil-örülétről mond el igen érdekes dolgokat. „Miert van az, hogy emberek, akik a közönséges életben értelmesek, emberszeretők, teljesen megváltoztatják jellemüket, amikor automobilon ülnek? Bár nem minden esetben áll ez, fel kell tennünk, hogy ezeknek az embereknek műveltsége csak fölfületes s így a vesztülettel brutális és vadság tör ki belőlük a szédítően gyors mozgás igtató hatása alatt. Előfordul azonban megváltozott karaktereknél is, hogy a brutális nem jelentkezik. Legvalószínűbb, hogy itt egy figyelemreméltó pszichológiai jelenséggel van dolgunk, melyet automobil-örülteknél nevezhetünk. Nyilvánvaló, hogy nevezus egyéniségekre az örületes gyorsaság az igtatósság legnagyobb fokával hat. A folytonos rázkódítás, az előre s jobbra-balra hajlás, az arcra néhezető nagy levegőnyomás és a gyors iramban mintegy vízözserien látott vidékek, mindez a kedélyekre a mámor erejel van. Az arckifejezése egy ilyen automobil utasnak nagy nyugtalanságot tükröz vissza, szinte az extázis szenvedélyét látjuk rajta. Az ellentérett, eltávozott arcvonások, a merev szemek s az összezsugorodott izmok gyakran az öntudatlanság jelei, melyet utott a vidámságnak okatlan kiőrese is kísér. Ennek az állapotnak két következménye van. Egyik az igtatósságtól resztelő utasnak az a szenvedélyes vágya, hogy a gyorsaság a lehetlenség határáig fokoztassék. A másik, hogy a gyűlöletnek teljes vadsága öhröd fel benne minden iránt, ami az automobilnak utjában áll. Eleinte még valami nyugtalan félelem enyhíti, tömpítja ezt a gyűlöletet, de lassankint teljes erővel kitör ember s állat ellen, sőt nem egyszer oda tájul, hogy gyonyorúságot lel az élet kioltásában. Egyik barátom mondjavegűl az orvos nemrég tette meg első automobil utját. Csodáltan, hogy rászantja magát, mert esküdt ellensége volt az automobilok rohamásának s mindig hangoztatta eme sport vesztélyességét. Amint utjából, melyet a kifejlhető legnagyobb sebességgel tett meg, látatlan minden részében elesigázva hazatért, mit tapasztaltam? Barátom alig üdvözölt, aztán szagfogott, gyors mondatokban beszélni kezdett s a szidalmak eklelen áradatát zudította az ostoba libákra, kacskára, lompos kutyákra s a lassan ütező vénasszonyokra. Barátom jelleme elváltozott.

Elfogott tolvaj. Miskolci Schwarz Sándor cigányprímás a múlt év folyamán kölcsönkérte Murschall Lajos helybeli lakos begedjét, de többé vissza sem adta, hanem megszökött a városból. Miskolci Schwarz Sándor azt hitte, hogy a kisdéd stikláj már efeleltek és a napokban visszatért

Székesfehérvárra. A tolvajt azonban letartóztatták és átadták a helybeli kir. ügyességnek.

— Elmebeteg ember. Mayer Ferenc Sarló-utcai lakos, nyug. vasutitör szállították a mentők tegnap délelőtt a Szent György kórházba megfigyelő osztályára. A szerencsétlen emberen már régebb idő óta mutatkoztak az elmebaj előjelei, migmen azután viselkedése a napokban olyan mérvet öltött, hogy vesztélyeztette hozzátartozói életbiztonságát.

— Tolvaj vasuti hivatalnok. Kalocsay Gyula az óratolvaj vasuti hivatalnok valószínűleg elmebáborodott lett. Felesége ma délelőtt megjelent a rendőrségen és Simon Sándor rendőrkapitányának bejelentette, hogy férje megörült. A becsületesség utjáról letért ember, a mikor a vizsgálóbíró szabadlábra helyezte, hazament és lakásának összes butorzatát összetörte. Az égő petroleum lámpát, az elmebáborodottak sajátoság hahotája közben a földhöz vágta és családját lelésszel fenyegeti. A rendőrség intézkedett, hogy Kalocsay Gyula a Szent-György kórházba megfigyelő osztályára szállítsák. — Ugyanitt említjük meg, hogy illetékes helyről felkérteünk annak közlésére, hogy Kalocsay Gyula nem a máv.-nak, hanem a déli vasuti fűtőháznak volt napidíjas hivatalnok.

— Leszámlolás. Sárbogárdról írják: Stampfer József ottani lakos kocsmája a napokban véres verekedés színhelye volt. Körülbelül egy évvel ezelőtt Kovács Lajos megszúrta Huszár Lajost s a két ellenfél ez alkalommal találkoztak a fent-irt kocsmában. A régi gyűlölet ismét lángra kapott s a most már jobb erőben levő Huszár Lajos köttört bele Kovács Lajosba. Egy ideig csak szóharc folyt közöttük, de később tetlegesség lett a vége s Huszár Lajos egy üveggye gyuncsancok fejbeverte haragosát, ugy, hogy heves indulatában még a békítő szándéku öccsének, Huszár Istvánnak is beverte a fejét. Az ügynek folytatása a járásbíróság előtt lesz.

— Meglopott cigány. Sztankó József móri cigány tegnapelőtt este meglehetősen kapatos állapotban elfeküdt a vasuti állomás előtti árookban és elaludt. Fejpárnául egypár csizma szolgált Sztankónak, amit csak nem régt vett. Már jó magasan állt a nap, amikor Sztankó másnap felébredt. Elbredése azonban meglehetősen kellemetlen volt, mert eszmáit azalatt míg ő aludt, valaki ellopta. Sztankó a rendőrségnél tett feljelentést az ismeretlen tolvaj ellen.

— A szökevény. Kovács Pistáról, arról a 11 éves fiúról van szó, aki majdnem két hónapig tudta felülteni a hatóságot, azzal c mesélte, hogy apja elhagyta. Végre is azután kitudódott, hogy a gyermek Nagyperkátára való, ahonnan mint közsegi gondozott, gondozójától megszökött. Kovács Pistát Székesfehérvárról Dunaadonyba toloncoltak, ahonnan másnap akarták tovább vinni Nagyperkátára. Képzeltető a tolonckisérők meglepetése, amikor másnap reggel a bezárt fogdát türesen találtak. Kovács Pista az ablak vasrácsán keresztülbujva megszökött. A csendőrség keresi a szökevény hüt.

Az italozás vége. Id. Csögör István sárbogárdi lakos kocsiájával a napokban Kishörcsök pusztáról Hatvanpuszta felé tartott, miközben az útszéli eszűdők borát sorra kóstolta. Természetesen a hegy leve megártott neki s stük lett az országotja. Egy fordulóánl utd is érte végzete, mert az árokba dől s balvállpercét eltörte. Sülyos sérülésével a járókelők reszték fel s vitték haza, hol orvosi kezelésben szedték.

Bor eladás!

Kittűnő, tisztán kezelt, öreghegyi boraimat a t. közönség figyelmébe ajánlom.

Ujbor	28 kr.
Obor	32 „
Vörösbör	36 „

litéres zárt palackban.

Németh János,
Simor-utca (Buza-piac) 37. szám.